

Časopis „NAPREJ“ izhaja
dvakrat mesečno in sicer
4. in 18.

Uredništvo, administracija in
ekspedicija: Idrija št. 75.

Vse denarne pošiljatve
na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na
uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna or-
ganizacija.“

Naročnina za celo leto:

v Idriji (brez donašanja na
dom): K 1'92, (z donaša-
njem na dom): K 2'40,

po pošti K 2'50;

v Nemčiji 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Sodrugji, delavci, delavke!

Pripravljajte se na proslavo prvega
majnika, edinega delavskega praznika!
Počiva naj delo v dokaz moči proletar-
jarjata! Agitirajte, vspodbujajte — pro-
letarjat, naj solidarno praznuje svoj Ve-
liki Dan!

Militarizem.

V mesecih sušca in maja se vrše vsako
leto nabori. Socialna demokracija ima že
par let sem to dobro navado, da izpregovori
v tem času več besed, ki naj imajo namen
poučiti ljudstvo o nazorih soc. demokracije v
pogledu militarističnim, obenem seveda ho-
čejo dati mladim vojakom navodila, kako
naj se zadrže kakor na naborih tako pri ar-
madi. Mladenci so navajeni na naborne dni
popivati, kričati ter uganjati najrazličnejše
neumnosti. Socialna demokracija pa nastopa
v tem oziru kot kulturni činitelj ter prepo-
veduje svojim privržencem, da se nespodobno
vedo na naborne dni. S tem izvršuje dobro
delo, kar izkušja povzdigniti kulturni moment.

Kdor je poslednje dni zasledoval poli-
tično življenje, ta je moral opaziti več do-
godkov, ki so inace obrnili vso pozornost
javnosti nase ter na armado . . . V Reki je

nastala v tovarni za torpede stavka. Delavci
so zahtevali povišanje mezde in skrajšanje
delavskega časa. Delodajalec je poklical vo-
jake in prišlo je k boju med 3000 delavcev
ter tremi kompanijami vojakov. Ko so bili
2 delavca, 1 vojak in 1 policijski komisar
ranjeni — odšli so vojaki v kosarne. Delo-
dajalci pa so se dogovorili z delavci, kateri
so dosegli, kar so hoteli — in mir je nastal.
— Armada je posegla v tem slučaju
v gospodarski boj med delodajalcem in de-
lavcem, in sicer v korist delodajalca. Slišali
pa še nismo nikoli, da bi armada nastopila
v korist delavcev, ki trpe glad vsled stra-
šansko nizkih mezd. Pripetil pa se je še drug
slučaj, v katerem se sicer ni šlo za skrajšanje
delavnika, za zvišanje mezde, oziroma za ohr-
nitev neznosnih delavskih razmer — skratka:
pripetil se je slučaj, ko se ni šlo za gospo-
darski boj v današnji kapitalistični družbi,
marveč za politični boj, za poravnavo pre-
pira med dvema vladajočima strujama.

V Budimpešti je armada razgnala dr-
žavni zbor. Pehotni polk št. 32 se je raz-
stavil okrog zbornice, huzarji so zajahali pred
glavni uhod, 800 mož pehotne policije ter
nekaj oddelkov honvedov pa je marširalo v
notranje prostore ter z nasajenimi bajoneti
razgnalo zborujoče poslance. V Budimpešti
je bil razgnan privilegirani parlament, v ka-
terem je imelo glavno besedo plemstvo —
razgnan je bil zato, ker se lotil prepira z
dinastijo, ki vlada državo.

Vojaki so prišli v nevarnost, da ne bi
kakšen vročehrvni poslanec na nasilje odgo-
voril z nasiljem — nastalo bi krvoprelitje.
Ljudski elementi pa sploh na privilegiranem
parlamentu niso imeli nikakršnega interesa,
in le ti okolščini se je zahvaliti, da ni na-

stala revolucija. Če bi bil ogrski parlament izvoljen na podlagi splošne in enake volilne pravice, bi brez dvombe nastal ob takem slučaju upor. Ali — izvzemši temeljno stvar — vidimo, da so tod porabili ljudi, da se reši prepir — ne v korist ljudstva — ampak v korist ene vladajočih struj.

Tretji slučaj se je zgodil v Ladzkiem pri Kizuovu v Galiciji, kjer je c. kr. okr. glavar ob asistenci vojakov aretirjal 14 kmetov, vdeleživših se shoda za splošno in enako volilno reformo. 300 oseb, med njimi žene, se je postavilo pred vojake, ki so gnali aretirance, ter na kolenih prosilo, naj se jih izpusti. Kot odgovor se je glasilo rezko povelje «Feuer» in 4 mrtvi, 50 težko ranjenih je omočilo matero zemljo s svojo krvjo. Armade se je v tem slučaju porabilo naravnost proti principi in zahtevi demokracije, proti splošni in enaki volilni pravici.

Četrty slučaj smo videli na Češkem. Na Kladnu obstoji vojaška posadka od 28. nov. 1905. Varuje izkoriščevalca prve vrste — «Praško železarsko družbo». Govori se, da pride še en polk na Kladno.

Take so sličice v Avstriji.

In, ako pogledamo v sosednje države, ne vidimo tudi nič boljšega. 22. januarja t. l. je bila v Nemčiji tzv. rdeča nedelja. Na Pruskem so socialni demokratje manifestirali za splošno in enako volilno pravico za pruski deželni zbor. Berlinski grad — kjer stanuje cesar Viljem — je bil podoben vojaškemu taboru. Pričakovalo se je napad — socialne demokracije. Še meščanski listi so se posmehovali radi take brambe ob mirnem času. — V Limoges na Francoskem so v stavko poslegli tudi vojaki . . .

Rečemo lahko, da je postalo kar pravilo kapitalistične družbe rabiti vojaško moč v gospodarskih in političnih bojih v korist delodajalcu. Brez vsakega dvoma je, da tako ni mogoče dalje.

Vladajoči razredi proglašajo, da je vojaška uredba dandanes neizpremenljiva, in kdor bi jo hotel izpreminjati, storil bi zločin. Vse, kakršno je, je najboljše!

Socialna demokracija pa zahteva v svojem programu odstranitev redne vojske. Švi-

carska soc. demokracija za enkrat zahteva to-le: 1.) Volitev častnikov po moštvu (s tem ima biti vojaška uredba postavljena na demokratični temelj); 2. Enaka hrana za častnike in moštvo (demokratični temelj se naj utrdi v enakosti); 3.) Podpiranje roditeljev oz. rodbine vojakov za vojaški čas; 4.) Stroga prepoved rabe vojakov pri gospodarskih bojih med delodajalci in delavci; 5.) prenehanje vsake daljne razmnožitve armade in vojskinih bremen; 6.) Znižanje vojaške službe na najpotrebnejši čas radi izvežbanja (pol leta); 7.) odstranitev vojaških sodišč v mirovnih dobah.

Vendar se soc. dem. ne zadovoljuje le s tem reformnim programom, hoče izpremeniti človeško družbo, kajti le ona država, v kateri je odstranjeno razredno nasprotstvo, država, ki ima pravično davčno gospodarstvo, država, ki je rešena krutosti in egoizma, ima bodočnost. In za tako državo hrepeni soc. demokracija s tem, da se bojuje za splošno in enako volilno pravico. St. Z.

Doneski k organizaciji čipkarstva na Kranjskem in Goriškem.

V.

Posledica velikemu povpraševanju je bila pa visoka cena, katero so takrat naše čipke imele. Ali ne samo to, ljudje so uvideli, da utegne postati to lepa in razširjena domača industrija, ki bi lahko donasala veliko denarja delavkam. Tudi okolica se je poprijela čipkarstva, najprej v hriboviti občini na Vojškem, potem pa tudi v veliki ravnini žirovski. Vsi ti izdelki so se donasali le na idrijski trg, ker ni bilo še nikogar v teh manjših krajih, ki bi se bil lotil samostojno te trgovine. Tako je bila gori omenjena tvrdka še veliko let edina prava odjemalka vseh teh izdelkov, pa tudi razširjevalka te že velike industrije. Blaga se je včasih toliko nabralo, da je bilo le s težavo mogoče dosti

odjemalcev dobiti. Prišli so tudi časi, ko se je izvoz čisto ustavil in tedaj je bilo tudi čisto naravno, da je cena izdelkom izdatno padla. Pa vsi ti momenti niso več slabo vplivali na industrijo, marveč le nasprotno. Vsled preobilega blaga so se jemale le dobre čipke in delavke so bile primorane, ako so hotele svoje izdelke dobro prodati, da so morale paziti na kakovost blaga. Ta pa je zopet pospeševala pridobiti našim čipkam ime v svetovni trgovini.

Po dunajski svetovni razstavi so prišla kmalu vprašanja iz inozemstva in trg v Rusijo in Ameriko se je bil odprl. Riga je postala za naše čipke velik trg in od tam se je vpeljalo tudi veliko ruskih vzorcev v Idrijo. Toda kljub vsemu napredovanju je bila vlada za nas še vedno gluha in za idrijsko industrijo se ni še nihče zmenil. Šele leta 1876. so se na Dunaju zdramili in uvideli, da je treba nekaj za tako cvetočo industrijo storiti, ki je v stanu tekmovati z enakimi izdelki inozemstva. Ustanovili so v Idriji čipkarsko šolo, o kateri se je pa kmalo spoznalo, da ni ustanovljena na pravi podlagi. Cilj, katerega naj bi bila dosegla, se je nasprotno vedno bolj oddaljeval. Toda o tem govorim pozneje.

V naslednjih letih se je produciralo že toliko čipk, da je bilo že prav resno misliti, kam z vsemi izdelki, ki se vedno in vedno množe. Edina rešitev tega vprašanja je bila ta, da je bilo treba razširjati prodajo tudi kolikor mogoče v inozemstvo. Vsled tega je pričela tvrdka Štefan Lapajne pošiljati idrijske čipke na razne razstave in to ne brez uspeha. Razstava v Filadelfiji v Severni Ameriki nam je odprla pot v Ameriko. Pa ta trg se ni mogel za dolgo ohraniti. Povpraševanje je bilo toliko, da ni bilo mogoče za tiste čase izvrševati že tolikih naročil. Vsled tega in pa vsled drugih težkoč, ki jih je izvoz v tedanjih časih v Ameriko napravljaj, se je ta trg za nas kmalu zaprl. V toliko večji množini pa se je trgovina na kontinentu razširila. Kjer so bile idrijske čipke razstavljene, povsod so dobile lepa odlikovanja. Tako v Filadelfiji bronasto kolajno, v Toplicah srebrno, v Trstu veliko zlato, na Du-

naju v drugič častno pohvalo trgovinskega ministrstva itd. Sedaj se je razširila industrija ob idrijski dolini na Primorsko in v kratkem se je produciralo toliko čipk, da so se že lahko z uspehom ustanovile nove samostojne trgovine. Nastala je konkurenca, ki pa je imela za industrijo najboljše nasledke.

Vsak trgovec je izkušal pridobivati novih vzorcev in s temi pridobiti tudi novih odjemalcev. Prava vojna za vzorci se je pričela, in od pričetka 1880. leta naprej skozi eno desetletje se je ustvarilo največ vzorcev, ki se pa vsi naslanjajo večalimanj na tipične »pogačke« in s temi se je tudi utrdila tehnika idrijskih čipk. Ker je bilo za domače trgovce jako težko pridobiti lepih novih vzorcev, so se obračali vedno na Dunaj s prošnjo, naj bi ministrstvo nastavilo na čipkarski šoli izvežbanega risarja, kar bi bilo za industrijo največjega pomena. Toda tej edini prošnji se ni hotelo ustreči. Tedanji dvorni svetnik v avstrijskem muzeju na Dunaju, Storek, se je pač zanimal prav živo za pridobivanje novih vzorcev, ali za nas niso bili velike vrednosti, ker niso bili po naše izdelani, ker risar ni poznal prave tehnike naših čipk. Zatorej si je le redkokrat kak dunajski vzorec pridobil veljavo v trgovini. V tistih časih je bil za izdelovanje naših vzorcev velikega pomena g. Feliks Stegnar. On je znan iz raznih umetnih vzorcev ustvariti take za nas, ki so še danes edine prave »idrijske čipke«, ki tvorijo danes pretežno večino našega pravega merkantilnega blaga. Šola je postajala čimdalje bolj brez pomena, ker se v njej ni učilo nič novega, ker se v njej ni izdelovalo nič novih vzorcev. Dekleta, ki so zapustila ljudsko šolo, so znala že večinoma vse izdelovati navadne čipke, in le zasebne pridnosti je bilo treba, da so postale dobre delavke toliko bolj v kakovosti izdelkov. Idrijske čipke so se razvile kot čipke za namizno in posteljno perilo v prvi vrsti, in to tako, da se nadkriljevale naše čipke že daleč češke izdelke. Nastal je boj s češko industrijo in velika večina se je izvažala na Češko, kjer so nemški trgovci izkoriščali naše izdelke in jih prodajali za svoje. Pa tudi direktna zveza z inozemstvom se je čimdalje

bolj širila. Glavni izvoz je bil nekaj časa v Nemčijo, in v zadnjem desetletju se je že močno razširil v Belgijo in na Francosko. In v vsem tem razvoju ni storila naša vlada drugega, kakor da je ustanovila v Idriji leta 1876. prav brezpomembno šolo, katera se ni mogla držati kakor samo na papirju, do

listega časa, ko se je začela pod vodstvom Vogelnika kar sistematično preustrojati v razsežno trgovsko podjetje, katero moramo mi z lastnim denarjem podpirati, da pomagamo nekaterim ljudem do večje slave, trgovcem v pogubo, kuratorju Vogelniku pa do lepih dohodkov.

Rudarski pregled.

Občni zbor „Občnega konsumnega društva“ v Idriji za leto 1905. [Konec.]

Predsednik nadzorstva s. I. Straus je otvoril 18. svečana ob 1. uri zborovanje, imenoval overovatelje zapisnika ter zapisnikarja. Zapisnik zadnjega občnega zbora se ni bral. O delovanju zadruga in računskem poročilu je poročal ravnatelj sodr. A. Kristan. Dohodkov je imelo društvo 219.162 kron 56 vin. Blaga se je prodalo v l. 1905 za 168.526 kron 22 vin., torej za 15.081 kron 79 vin. več kot l. 1904. Celotno premoženje zadruga se je pomnožilo za 6876 kron 59 vin.

Hipotečnega dolga se je l. 1905 poplačalo za 4238 kron 92 vin. Število članov je bilo konec l. 1905 — 635. Povprečno je izkupil vsak član za 265 kron — nekateri manj, nekateri več. 175 članov je izkupilo le za 10.000 kron blaga, 460 članov pa za 158.000 kron. Ako bi vsak član izkupil za 300 kron na leto, bi prodali za 190.000 kron. Reče se lahko, da se prodaja v združnih prodajalnah prav lahko zviša na 250.000 kron. Odvisno je vse od vestnosti članov. Premoženje zadruga je nastopno: Aktiva: Zahteve pri članih, skladiščnikih in najemnikih 2238 kron 91 vin., zahteve na kreditnih znamkah 3580 kron 11 vin., gotovina koncem leta v blagajni 4044 kron 85 vin., vrednost inventarja ter hiš v Idriji 21.451 kron 9 vin., vrednost poslopja v Sp. Idriji 7304 krone 97 vin., vrednost posestva Podroteje 62.646 kron 52 vin., vrednost blaga v prodajalnah, skladiščih in valjenem mlinu 45.259 kron 22 vin.

Nadzorstvo je poročalo o pregledu računov. Člani nadzorstva so redno vsak mesec

pregledovali knjige, primerjali pobotnice s vknjiženimi svotami, skontroirali redno vsak mesec blagajno — vedno pa nasli vse v redu. Predlagajo odvezo članom predstojništva. Vsprejeto.

Štirje člani nadzorstva izstopijo vsled določb pravil. Izvoli se zopet štiri; kandidatje lokalne organizacije so izvoljeni takorekoč enoglasno. Izvoljeni so: sodr. Tomaž Filipič, Josip Kogej, Anton Jereb ter Alojzij Uršič — v namestništvo pa: sodr. Bernard Jazbar in Ivan Jurjavčič VI. Poročilo o reviziji, ki jo je izvršil 5. nov. lanskega leta revizor centralne zveze avstrijskih konsumnih društev z Dunaja, se doslovno prebere in odobri.

Predlogi predstojništva, da se zadnji trakt valjčnega mлина vzdigne v isto višino kot je prednji, da se dispozitni fond prenese v rezervni ter da se zaostale tirjatve pri članih in skladiščnicah sodnijsko izterja, sprejmo se enoglasno.

Vsi sklepi skupnih sej glede imenovanja novih poslovnih oseb se odobre.

Sklene se tudi pristopiti k velenakupni družbi avstrijskih konsumnih društev.

Vsprejmo se na znanje razni nasveti.

Pritožb ni bilo.

Predsednik sodr. Ivan Straus je zaključil ob polpetih pop. pomembno zborovanje.

Priobčili smo v kratkih potezih protokol občnega zbora. Iz njega se vidi jasno, da se je zborovalo važno ter primerno predmetom. Ravnatelj je pojasnjeval, kar se je želelo, povedal vse, kakor je — člani so odobrili po temeljitnem pretehtanju vse ukrepe predstojništva in vsprejeli vse predloge predstojni-

štva. Zadovoljni so se vračali iz občnega zbora, ki je pokazal, da razredno čuti idrijski delavec, da pozna pomen delavske gospodarske organizacije ter da ga ne premotijo nobene spletke več.

Na delo združno, delavci idrijski! Pristopajte še v večji meri kot doslej za člane svoje gospodarske organizacije. Kupujte pa tudi le v svojih prodajalnah! Prihranite, krvavo zaslužene in pristradane, prinašajte tudi le v svojo gospodarsko organizacijo. Če kje velja: Svoji k svojim — velja to pri delavcu! Delavec k delavcu!

Prvi redni občni zbor „Prve idrijske čipkarske zadruge“ v Idriji. [Konec.]

Poročilo (poročala je načelnica M. Hladnikova) omenja dalje dolžnosti članic glede deležev, glede izdelovanja čipk in podobnih strogo internih zadev. Končuje pa z vročim apelom na podružnice: naprej po dosežanju poti v blagor naš lastni ter slavo združnega dela.

Računsko poročilo je podala blagajničarka Ružena Kristanova. Dohodkov je bilo v pretečenem letu 10.981 kron 73 vin., izdatkov pa 10.868 K 74 vin., v blagajni pa je ostalo na konec leta 112 K 99 vin. Račun izgube in dobička kaže v dobičku 6733 kron 26 vin., v izgubi pa 6152 kron 21 vin. — tako, da je 581 kron 5 vin. čistega dobička.

Aktiva zadruge so nastopna: vrednost uzorcev in inventarja 554 kron 95 vin., vrednost tiskovin 320 kron, delež pri okr. hranilnici 20 kron, naprej plačane obresti 75 kron 69 vin., v poštni hranilnici je 100 kron, v blagajni bilo 112 kron 99 vin., dolžniki na blagu (vsi izterljivi) 2211 kron 67 vin., blaga v zalogi pa je za 2606 kron 45 vin. — skupaj torej 6001 krona 75 vin.

Pasiva se razporedijo tako: rezervni fond 111 kron 96 vin., deleži 231 kron 54 vin., brezobrestno posojilo »Vede« 357 kron 1 vin., hranilne vloge 291 kron 74 vin., posojilo prejeta 4218 kron 23 vin., neizplačana provizija 210 kron 22 vin. — skupno: 5420 kron 70 vin. Čistega dobička se izkaže 581 kron 5 vin., ki se naj razdeli med zadružnice takole: 5% dividenda za 5517 kron 53 vin., oddanega blaga, kar znese 275 kron 90 vin.,

ostanek 305 kron 15 vin. pa naj se vpiše v rezervni fond. — Poročilo računov se je odobrilo, predlog čistega dobička vsprejel.

Nadzorstvo je poročalo, da je redno vsak mesec pregledalo knjige ter vse izkaznice o izplačanem in prejetem denarju in našlo vedno vse v redu. Odveza načelnstvu se predlaga ter enoglasno podeli.

Pri volitvi se izvoli v nadzorstvo članice: M. Erzenovo, Marijano Jerebovo, Marijo Jerebovo (iz Spodnje Idrije) ter M. Lapajnetovo. Za namestnico se proglasi: F. Revenova iz Sp. Idrije.

Poročilo o reviziji, katero je pri zadrugi izvršil revizor zveze konsumnih društev v Avstriji, se prebere in vzame na znanje.

Razni nasveti se vsprejmejo na znanje.

Predsednica nadzorstva sodr. Alojzija Kosova se nato zahvali vsem za udeležbo ter stvarno razpravo in zaključi zbor.

Završuje to poročilo, moremo le konstatirati, da je prva idrijska čipkarska zadruga v prvem početku jako lepo delala ter zelo dobro vršila svoj namen. V Idriji se je izvršil prvi poskus, organizirati žene v gospodarsko zadrugo. Obnesel se je ter s tem pokazal, da je proletarska žena povsod pionirka napredka.

Občni zbor bratovske skladnice erar. rudnika v Idriji. 25. m. m. se je vršil v Barbara čakalnici ob navzočnosti 88 delegatov, pod predsedništvom sod. I. Kunstelja redni letni občni zbor z običajnim dnevnim redom.

Iz poročila o delovanju in stanju bratovske skladnice posnamemo:

Zapisnika občnih zborov z dne 12. sušca in 7. maja l. 1005 še nista rešena, kar kaže toplo vnemo c. kr. rudarskih oblasti do bratovske skladnice. Skladnica ima 1204 člane, in sicer 1178 rudniških aktivnih delavcev, 19 gozdnih delavcev ter 7 nestalnih rudniških delavcev. Preskrbovalcev je 322, in sicer rudniških 260, gozdnih 62. Soprog rudniških aktivnih delavcev je 835, vdov je 233, soprog preskrbovalcev pa 209. Vseh otrok je 2105 zavarovanih. — Obolelih je bilo 1250 oseb, torej vsaka oseba je bila bolna. Bolniških dni je bilo — 25.226, kar pove, da je vsak zavarovanec

bratovske skladnice bil povprečno **20 dni bolan**, eni več, eni manj. To dejstvo je naravnost grozno, vpije in kriči do neba. Pri takem številu, toliko bolniških dnin — to je skoro neverjetno. Ali številke govore prejasno! Rudniški gospodje! Vzdromite se ter pogledajte, kam vodi Vaša nečuvana zaslepljenost, pa tudi rudarjem naj odpro te številke oči ter izpregledajo naj že enkrat, da le v organizaciji je njihova moč!

Umrlo je v l. 1905 — 9 aktivnih delavcev, 12 preskrbovancev, 17 soproj in 12 vdov ter 76 otrok — skupaj 125 oseb, kar je zopet naravnost grozna številka.

V letu 1905 jih je stopilo 30 v provizijo, 10 pa jih je izstopilo iz bratovske skladnice.

Bolniška blagajna skladnice izkazuje dohodkov 55.772 kron 98 vin., izdatkov pa 55.038 kron 96 vin. Za bolniščino se je plačalo 27.023 K 9 vin., za zdravila 14.083 K 41 vin., ostali izdelki pa 23.660 K 48 vin.

Prezanimivo je premerjati računa bolniške blagajne v l. 1904 in 1905. Bolniške podpore se je **3000** kron v l. 1905 **več** izplačalo kot v l. 1904. Prav prečudno pa je dejstvo, da je v računih za l. 1905 izpuščena točka: **plače zdravnikov**. V l. 1904 se je

izplačalo zdravnikom 6785 kron, v l. 1905 pa —? Gospod računovodja je izpustil ali namenoma ali namenoma to točko. Čudno se vjema sploh cel blagajniški račun. Kdo pa je plačal zdravnike? Rudnik ali bolniška blagajna? Tu je na vsak način treba pojasnila, kdo je plačal zdravnike? Kako to, da je rudnik plačal le 53.467 kron 31 vin.?

Bolniška blagajna ima 6725 K 79 v. bogat rezervni sklad!

Račun preskrbninske blagajne kaže 143.431 kron 15 vin. dohodkov; članski prispevek znaša 27.749 K 89 vin., rudniški pa 46.317 kron 25 vin., posojila pa se je vrnilo v znesku 26.689 kron 70 vin., obresti so znesle 42.043 kron 68 vin., razni dohodki 164 kron 23 vin. Izdatki pa so bili: preskrbnine 10.775 kron 58 vin., preskrbnine penzijskemu etatu povrnjene 45.595 kron 97 vin., državnih obli-gacij se je nakupilo za 60.753 kron 57 vin., hipotečnih posojil dalo 20.890 kron. rezerv. deleža izplačalo 862 kron, razni izdatki 7 K 37 vin., gotovina koncem leta 1905 pa je znašala 4546 kron 66 vin.

Bilanca preskrbninske blagajnice kaže 1.097.782 kron 97 vin. imovine, 190 kron 90 vin. dolgovine — čisto premoženje znaša 1.088.592 kron 7 vin. Provizije se krijejo z obrestmi obrestovalne glavnice! Dalje prih.

ZMES.

Drobnarije: Freiligrath. 18. marca t. l. je minulo 30 let, odkar je umrl Ferdinand Freiligrath, pesnik svobode in novinarski sodelavec Karola Marksa. — V Pragi pri-rede razstavo del znamenitega slikarja-kari-katurista Kupke. — V Varšavi so aretirali in odgnali v zapor sodr. Rožo Luxembur-govo, ki je odšla iz Nemčije — kjer je že na leta delovala v soc. dem. stranki — da se udeleži revolucije proti Rusiji. Kaj se bo ž njo zgodilo, se še ne ve. — V Trstu so soc. demokratje pri volitvah v dež. zbor do-bili 535 glasov; vladujoča stranka pa je do-segla le 1123 glasov. Lep uspeh! — V Ber-linu sta se 18. sušca vršila 102 shoda, na

katerih so socialno-demokratski delavci pro-testirali proti privilegiranemu deželnemu vo-lilnemu redu. Sklicali so jih za nalašč v ta dan, da pripomnijo nemški buržoaziji l. 1848 in fakt. kako nesramno je izdala principe enakosti in svobode, za katere se je borila. — 18. sušca se je vršil v Presburgu na Ogerskem strankarski zbor slovaške socialne demokracije, ki je glavno razpravljal o raz-merju k madjarski soc. demokraciji.

Nesreča v Courieres. V gorečih in s-trupenimi plini napolnjenih šahtah rudnikov v Courieres se nahaja še vedno čez 1200 ru-darjev, katere je nenasitni kapitalizem vzel v pogubo. Vzrok grozne smrti je bila škanda-

lozna grabežljivost lastnikov rudnikov. Soc. poslanec Basly je pisal še pred nesrečo v lilschem soc. dem. dnevniku:

Nezadostni zrak, nezadostni kisik in preveč ogljenčeve kisline je bilo vzrok, da so bili delavci že vsi medli. Premogokopna družba v Courieresu je dala l. 1905 — 1000 %. Akcija — vrednostna 10 fr., dala je 98 frankov dividende. Družba v Courieresu je začela s 600.000 franki, in sedaj po 7 letih ima že 74 milijonov frankov. In ti kapitalisti se niso pobrigali za varnost delavstva!

„Naši Zapiski.“ Izšla je tretja številka te revije, katero moramo vsakemu le prav toplo priporočati. Uvodni članek se bavi z volilno reformo. Članek »Rimski božji mrak« je prav poučen. Prav zanimiva je

tudi studija »O spolnih boleznih«, katero čitati je prav posebno priporočljivo. Interesantna studija se začneja pod naslovom: »Socialni boji slovenskih kmetov v srednjem veku«. Prav dobro se prilega »pregled« v gospodarstvu in socializmu. »Naši Zapiski« se dobe na željo pri nas — drage volje jih slednjemu preskrbimo. Mislimo tudi, da bi bila skoro dolžnost vsakega inteligentnega delavca, da se zanima za to revijo. Posamezna številka velja 24 vin. Tako poceni se ne dobi kmalu tako poučnega čtiva. Dobe se tudi vse prejšnje številke. Nikar ne odlašati, marveč naročiti in začeti brati in brati. Z izobrazbo si največ pripomoremo!

Iz idrijskega okraja.

Katoličani začenjajo posebno taktiko. Sklicujejo shod, povabijo svoje kimovce, pisarje rudniške, Golijeve trgovske učence in podobno gospodo, za ornament povabijo še par bivših soc. demokratov à la Žonta, Kavčič in druge ter — one prave soc. demokrate, katerih tisti dan, ko se shod vrši, ni v Idriji. V nedeljo, 18. m. m. so sklicali zopet svoje ovčice skupaj — »Slovenec« pravi, da so sklicali »vse družinske očete«, kar je velikanska laž, na take smo pri »Slovencu« že navajeni — povabila pa so poslali tudi onim soc. demokratom, ki so morali ta dan v Ljubljano na občni zbor rudarske zadruge. Onim pa, ki so doma ostali, povabila niso dali — le kazali so neke velike bukve z imeni, češ, 800 smo jih povabili — vseh udeležnikov pa je bilo, če se vsakega za celega moža šteje, komaj 75. Govorili so razni »govorniki«, katerim so hvaležni poslušalci ponižno ploskali. Ko pa je navzoči sohr. Berdajs — ki je prišel s povabilom soc. demokrata, ki je moral v Ljubljano — povedal, da se na shodiču le laže in laže — planili so vsi katoličani pokoneu ter tulili, da je bilo strah. Nu, kakršna olaka, tak nastop. Lažejo, da se kadi, če se jim pa resnice pove, so pa vsi iz sebe. — Shod je imel nalogo, razpravljati o rudniški ljudski šoli, katere se erar želi otresti.

Za ceste, ulice, kanale — za vzdrževanje snage in čednosti po našem mestu medsebojni gospodje kar nimajo smisla. Malo snega pade, pa se že skoro geniti ne moreš, ne da bi se bal za svoje zdravje. Mlakuže stoje po trgu — po cesti pa blato! Cestni delavci potrebujejo nadzorstva in vodstva!

Občinske volitve so pred durmi. Agitacija je v polnem teku. Pooblastila so pobrana — kaj, to bo zopet veselje! Delavci, pozor na agitatorje!

V Spodnji Idriji je volilni imenik že razporežen. Opozarjamo sodruge, da store svojo dolžnost. V kratkem bo volilni shod, ki se ob pravem času naznani volilcem. Tudi v spodnjejidrijski občini naj delavec sodeluje pri občinskem gospodarstvu.

Nesreča v rudniku. Dva rudarja Oblak in Novak sta se 17. m. m. skoro ponesrečila. Delala sta v rovu; med trdim skalovjem pa je prišla nova, mehkejša plast. Vsul se je na nju pesek, drobno kamenje in prst ter ju napol zasulo. K sreči so prišli še ob pravem času tovariši ter ju rešili. — Nesreča za nesrečo. Nekaj let sem jih ni bilo — zadnji čas pa se je bilo uprizorjati grozen lov na ljudi; akord postaja od dne do dne slabši in — nesreče se vrste druga za drugo. Rudniško vodstvo še ne izpregleda in g. Koršič še vedno trdi, da se dobro zasluži, ker je skalovje mehko kot pesek. Delavci, vzdrnite se in organizirajte se!

Občni zbor rudarske zadruge se je vršil dne 18. m. m. Udeležili so se ga delegati iz vseh revirjev. Proračun kaže 1140 kron dohodkov. Dovolilo se je za inserate in objave 100 kron, za zamujene dneve Karpanskim delegatom 120 kron, Mikšu iz Idrije 50 kron, Iv. Kōnigu iz Kočevja 50 kron, razno drugo 13 kron 80 vin. Zbor je sprejel in odobril sklep glede jamskega nadzorstva v smislu ukrepov konference rudarskih zadrug. O konferenci je poročal delegat sodrug Ivan Straus.

Združenje samostojnih obrtnikov v Idriji — tako se imenuje društvo, katero so ustanovili idrijski obrtniki. Namen mu je: pomagati in varovati kakor duševne tako tudi gnotne interese svojih članov, gojiti čut skupnosti med tovariši, podpirati svoje člane v boleznih kakor tudi v slučaju onemoglosti ter podpirati

vdove in sirote po svojih rednih članih. — Ne verjamemo, da bi društvo uspevalo, ker so izkušnje pokazale, da so vsa taka pomočna sredstva le udarec po vodi. No, pa mi želimo »Združenju« vse najboljše...

„Slovenec“, glasilo katoliške stranke, boža c. kr. rudniške uradnike, češ, da se o njih sme pisati le dobro; kajti krščanski nauk zapoveduje ljubiti svoje bližnje. In če te uradnik gmotno udari po desnem licu, nastavi naj se mu še levo... Da, volitve se bližajo; v prvem razredu volijo uradniki in — »Slovenec« se slinje cede po občini...

Nesreča v Rajblu. Nedavno je v rajblskem rudniku zasulo štiri rudarje in enega inženjerja. V Trbovljah so se smrtno ponesrečili tudi trije rudarji — nesreča za nesrečo. Rudar gre v jamo zdrav, ne ve pa nikdar, ali pride zdrav iz nje. Plača se pa to nevarno delo tako slabo, da je kar groza. Delavcem vse pripoveduje in kaže, da naj se organizirajo, da naj se združijo v čvrsto falango strokovne organizacije. Edino dolga strokovna organizacija more dobro ščititi interese delavcev!

Delavci! Pristopajte za člane »Občnega konsumnega društva v Idriji«, vpisane zadrage z omejeno zavezo. Pristopnina znaša 2 K, knjižica 40 vin. delež 40 kron, članska obligacija 60 kron. — Vplačuje se po malih zneskih (50 v. na teden). Hranilne vloge se na sploh obrestujejo po $4\frac{1}{2}\%$, večje po dogovoru. Rentni davek plača zadruga sama. — Delavec k delavcu!

Naznanilo.

»Občno konsumno društvo« v Idriji naznanja tem potom vsem cenj. članom, da se bode odslej v nedeljah in praznikih točilo vino v centralni prodajalni le do dveh popoldne. Prosi se uljudno, da se člani po tem ravnaajo ter si svoje tozadavne potrebščine nakupijo do dveh.

V zmislu sklepa skupne seje z dne 12. sušca 1906. Predstojništvo.

Brivec Ivan Jereb

naznanja, da je od sedaj njegova brivnica, ki se nahaja v Šulgajevi hiši poleg Tončka **odprta ves dan.**

Obenem se priporoča cenj. delavstvu.

Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Kristan.

Skrb vsake gospodinje je posvečena družinski blaginji!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

Je po Kathreinerjevem načinu svojega proizvodnje okusna, zdravju v prospek in poceni, ima torej neprecenljive prednosti za vsako gospodinjstvo!

Poudarjajte pri nakupovanju izrečno ime Kathreiner in zahtevajte le izvirne zavoje z varstveno znamko župnik Kneipp.

Kašelji!

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele

2740 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: »Tri jelke«. — Zaloga pri

Daniel Pirc, lekarna v Idriji.

Janez Vidmar
čevljarski mojster
v Demšarjevi hiši

se priporoča cenj. delavcem v izdelovanje vsake vrste obutev trpežno in po nizki ceni.

Tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.